

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Cap. VI. Confessionem præcedit Examen ad imitationem Iudicij extremi.
Iudicantur omnes modi peccandi, in commodum huius examinis vsum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39652

CAPVT VI.

CONFSSIONEM PRÆCEDIT EXAMEN AD
*imitationem Iudicij extremi. Indicantur omnes modi
 peccandi, in commodum huius exa-
 minis vsum.*

AD Confessionem integrè, clarè, ac perfectè, vt oportet, facien-
 dam, neglecto pudore, qui ex ea oriri potest, proponendum
 est tanquam exemplar ob oculos id, quòd in extremo iudicio
 agetur: ad quod in hoc Sacramento peragitur, nos præpara-
 mus: Et vtrumque S. Euangelista Ioannes in sua Apocalypsi
 coniunxit, dicens de primo: *se a vidi se sedes & iudicium datum esse illis, qui su-
 per eas sederunt.* per quos Iudices S. Augustinus intelligit Cōfessarios, in Ec-
 clesiæ tribunali sedentes, ad causas peccatorū audiendas, & iudicandas; qui
 se in hoc iudicio constituunt tanquā reos, accusatores, & contra seipfos tes-
 tes: vt peccatorum remissionē obtineāt: licet pœnitudo peccatorum, & vi-
 tæ emendandæ propositum: quod secū afferunt, munus faciat aduocati. Cu-
 ius iudicij forma & ratio similis esse debet ei, quæ in extremo iudicio serua-
 bitur. de quo idē Euangelista ait, quod *viderit mortuos magnos & pusillos stantes
 in conspectu throni, librosq; eorū apertos fuisse, & nominatim alium librū, qui erat
 liber vite, & ipsos mortuos iudicatos fuisse ex iis, quæ scripta erant in libris secundū
 opera ipsorum.* per quos libros intelliguntur hominum *conscientia*, in quibus
 scriptū est quicquid fecerunt, dixerunt, & cogitarunt in totius vitæ decursu:
 & manifestabitur coram omnibus hominibus, & Angelis, cum grauissimo
 reprobatorum rubore & confusione, ob admissa & non cōfessa peccata; Ele-
 ctorum verò magno honore, ob pœnitentiam, quam de suis peccatis ha-
 buerunt, & obtentam victoriam, qua pudorem vicerunt, ea confitendo.
 Sed simul tunc aperietur *liber vite*, qui (eodem S. Augustino teste) est ipsa
 notitia Dei de nostris omnibus cogitationibus, verbis, & operibus. Qui li-
 bertunc aperitur, cum peccata nostra lumine quodam, vique ad eò magna,
 ea nobis reuocat in memoriam: vt ea non videre non possimus. Alius quo-
 que *liber vite* similiter aperietur, *diuinorum scilicet matorum*: in quo scri-
 pta sunt quæcunque Deus iubet, ac prohibet, vt conformitas ac diuersitas
 appareat reliquorum librorum cum hoc. Iure enim optimo hic *liber* dici-
 tur *VITÆ*, vt potè in quo illa sint scripta, quæ ad æternam vitam nos du-
 cunt; & quæ seruare oporteat eos omnes, qui ad eam sunt destinati.

HVC itaque in modum accedenti ad iudicium Confessionis duo sunt

*Confessario-
 rum sedes.
 a Apoc. 20. 4
 Lib. 20. de
 ciuit. c. 9.*

Aduocatus

Sup. ver. 12.

*Liber con-
 scientia.*

*Lib. 20. de
 Ciuit. c. 14.
 Liber vite
 duplex.*

*Eccl. 24.
 12.*

Baruch 4.

*S. Tho. 1. p.
 2. 2. 4. 1.*

c Rom. 4. 15.

d Job. 13. 26.

c Zach. 5. 1.

Sp. ritual.

Ducis Tract.

2. 6. 5.

iudicium

misericor-

dia.

g Isa. 44.

22.

Cap. 4.

h Joel. 3. 17.

libri coram Iudice aperiendi: liber sc. legis in quo Dei, Ecclesie, proprijque status, ac officij mandata scripta continentur: nisi enim hæc sint manifesta, non poterunt peccata cognosci: siquidem, Apostolo teste: *ubi non est lex, nec prauaricatio, aut peccatum*: Mox verò aperiendus est tuæ conscientie liber. manifestando scilicet peccata omnia in eo scripta; ita ut post singula mandata confitearis, quicquid contra illa peccaueris: ut collato utroque libro à Confessario, ipse Dei nomine iudicium faciat, feratque pro te sententiam: cuius virtute omnia peccata manifesta & confessa deleantur, & remittantur. Non enim in hoc iudicio sicut in extremo agitur, in quo nihil ex libris deletur; Sed ex rigore Iustitiæ aperiuntur, ut manifesta peccata puniantur; manent enim scriptæ ipsæ culpe; *scribantur autem super illas amaritudines & æternæ pœnæ*, ita, ut neque hæc, neque illæ deleri unquam possint, Cuius rei figuram expressit Zacharias Propheta cum dicit se e *vidisse volumine quoddam volans, cuius longitudo esset viginti cubitorum, & latitudo decem cubitorum: ex quo iudicandi essent homines, & veniens ad domum furis, & ad domum iuranti, & reliquorum peccatorum, omnes eas consumet*: quemadmodum alio loco fufius diximus: at in hoc iudicio confessionis, libri aperiuntur, & peccata manifestantur, ut statim deleantur. est enim hoc iudicium *misericordiæ*, in quo Deus D. N. implet, quod promisit: *ego ipse sum qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor*, & ne quis existimaret, sic adiungit: *g deleui, ut nubem iniquitatis tuas, & quasi nebulam peccata tua*: omnino scilicet ea delendo. Cælumque animæ serenum, & librum Cōscientiæ candidum relinquendo. Ad quorum Confirmationem refert S. Ioannes Climachus: quod cum feruens quidam pœnitens confessionem publicam in Ecclesia faceret, viderint aliqui Religiosi Angelum, magnum quoddam volumine in manu sua tenentem, in quo omnia illius hominis peccata descripta erant: & rectè, sicut ille ea confitebatur, Angelum ex illo libro singula nullo prætermisso deleuisse. Ex quo fit, quod iudicio finali, etiam si separatio sit faciendæ hædorum & ouium; & hædi, qui sunt reprobi, sint ad sinistrum Iudicis latus collocandi; oues verò sc. electi, ad dextrum: attamen illius Iudicij virtute non fiat aliqua mutatio à sinistra ad dextram: sed vnusquisque stationem suam tenebit, quam ante habebat: In hoc autem Iudicio; si, iuxta presentem Iustitiam, sinistrum Christi latus inter reprobos tenebas, ut merito esses ad inferna damnandus: absolueris ac mutaberis ad manum dexteram, inter eos, qui ad cælum sunt electi: nec locum hunc & stationem amittes, si in Dei obsequio fidelis perseveres. Hinc quoque fit, quod in extremo iudicio, prius per Dei omnipotentiam mortui resurgent, & ad *huallem Iosaphat* deducantur; ibique mox aperiuntur libri, ex quibus illi iudicentur: In hoc autem iudicio prius aperiuntur libri, & mortui peccatores iudicantur, cuius iudicij virtute

illi

illi resurgunt, vitaque fruuntur. Quare conu. o. s. i. n. e. adaptatur Ecclesie Confessionali, quod sit vallis Iosaphat: in qua sc. Dominus ipse iudicat, quæ vallis propè montem oliuarum est sita: quia hoc iudicium omninò est misericordie; in quo extinctæ lampades accenduntur, & mortuæ animæ viuificantur, quæ non ita sunt mortuæ, vt non possint se ad resurrectionem preparare, fideique lumine libros aperire, ex quibus iudicium peragatur.

Quia libri, vt prudenter & vtiliter aperiantur non expectandum est tempus ipsum, quo Confessio peragenda est: sed citius aliquo tempore plus aut minus, iuxta materiam legendam & examinandam. Primum seorsim per te ipsum librum mandatorum DEI aperies dando operam, vt benè intelligas, quid Deus iubeat quidq; prohibeat. Nam i mandatu (vt ait Salomon) lucerna est, & lex, lux, cū qua ingrediaris ad scrutandos angulos cordis tui: (qui locus est valde tenebrosus) & legas, quod in tuæ conscientie libro scriptum est; soletque vt plurimum esse valde intricatum, danda proinde opera est, vt nihil prætereat, quod non videas & intelligas, nec ex ignorantia, aut culpabili obliuione; nec ex ignauia aut incuria; nec ob sufficientis temporis defectum ad omnia exactè examinanda & expendenda. cui examinationi adiungendus est ingens dolor & contritio tuorum peccatorum, iuxta illud Dauidis, k qua dicitis in cordibus vestris in cubilibus vestris compungimini: vt ex cordibus vestris ita punctis & apertis exitiale virus emittatur, tot fusis lacrymis, vt vestras culpas delere possint.

SED quoniam Spiritus S. illustratione opus habes, qua adiueris in libris perlegendis, & Iudici ita manifestandis, vt re ipsa absoluaris, & resusciteris: cogitandum tibi est, cum de preparatione ad confessionem agis, vocari te aut citari ad hoc iudicium tremenda illa voce: Surge mortui & venite ad iudiciu. Surgite, peccatores, & venite vt iudicemini iudicio misericordie, quo plene restitua mini ad vitam gratie. hoc ipsum clariùs admonuit Apostolus, cum dixit: l omne quod manifestatur, à lumine manifestatur. Propter quod dicit: Surge qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus cælesti sua illustratione: vt cognosceas quæ debeas manifestare, & ita confitearis, vt viuas. Deus est, qui per suum Prophetam dixit: m scrutabor Ierusalem in Lucernis. Siquidem ergo accensus est eas in die iudicij: obsecra illum, vt eas nunc accendat in corde tuo, vt illud scruteris. Et quemadmodum tunc libros aperiet, lumenque ad eos legendos dabit: ita nunc tuæ conscientie librum aperiet: vt quicquid in ea est, perlegere; & iudici, qui eius nomine & loco te iudicaturus est, manifestare possis. Hac ratione præmissa, tuam quoque diligentiam adhibebis: diuina enim gratia industriam nostram non excludit, sed adiuvat; vt ita adhibeatur, vt vim suam & efficacitatem sortiatur,

Confessio est
vallis Iosaphat.

1 Prou. 6. 23.

Examen.

Contritio.

k Psal. 4. 5.

Lumen S.
Spiritus.

1 Ephe. 5. 13

m Seph. 1. 12

Peccata

*Peccata omnia ad octo legis Dei mandata summam
reducuntur.*

VT Conscientiæ liber facilius legi, & explicari possit, subijciemus hic summam quandam peccatorum, quæ prohibet liber diuinæ legis: reducentes omnia ad octo priora mandata ex decem Decalogi: in quibus quasi in quadam summa reliqua Ecclesiæ præcepta, & diuersorum statuum particularia, & quæ spectant ad septem vitia capitalia continentur. aduertendum est tamen, non omnia, quæ hic exprimentur, lethalia esse peccata: sed tunc solum, quando sunt huiusmodi, vt amorem Dei, & proximi; religionem aut iustitiam in materia graui, & cum plena aduertentia lædunt: reliqua censentur leuia siue venialia: quod facile discernet sapiens ac discretus Confessarius. Nec est quod pœnitens valde propterea sit anxius, cum accedit ad Confessionem. Satis facit enim ipse, manifestando peccatum eo modo quo gestum, nihil interim occultando: si enim hoc fecerit, nihil illi nocebit, quod cogitet fuisse lethale, quod erat veniale; aut veniale fuisse, quod erat lethale: vtrumvis enim sit exponit, explicatque illud coram DEO, eiusque ministro cum vero dolore, quod admiserit; & firmo proposito numquam illud repetendi.

NOTA.

*Ne disputes,
quale sit
peccatum.*

Circa primum præceptum.

1.
Fides.

PECCATUR primo contra FIDEM idololatria, aut infidelitate, negando verum Deum; aut idolorum & falsos Deos adorando; aut negando veritatem aliquam exijs, quas DEVS Ecclesiæ suæ reuelauit; aut sciens & volens de aliqua dubitando; aut curiosè rationem & causam scrutando, vt ei præcipue innitatur; aut si dedignetur aliquam fidei veritatem confiteri; aut opus bonum præstare, ob timorem eorum, qui contra id obmurmurant, aut Symbolum, siue fidei articulos ex negligentia ignoret. Item quibuscumque superstitionibus, aut augurijs vtendo, cum aliquo pacto explicitè vel implicitè inito cum Dæmonibus, aut familiaritatem cum eis habendo; fidem somnijs vanis adhibendo; aut denique res sacras cum turpibus & profanis miscendo.

2.
Spes.

DEINDE peccatur contra Spem: si quis diffidat, se posse consequi cælum, aut peccatorum remissionem, aut vitæ emendationem: dando locum pusillanimitati, animique circa virtutem defectioni: aut contra, si temerè existimet, se hoc totum consecuturum absque medijs, quæ Deus constituit: pœnitentia scilicet, quam aut rejicit in senectutem, aut in ipsam mortis horam: aut non est sollicitus nosse præcepta, & reliqua ad salutem suam necessaria; aut non recurrit ad orationem & Sacramenta. Item si diffidat, DEVM eius orationes adiuturum, quemadmodum se facturum promiserit;

aut

aut abiecte de diuina prouidentia sentiat; aut murmuret de ipso Deo, eò quòd non largiatur ipsi sanitatem, aut diuitias, aut bona alia, quæ ipse desiderat: aut si DEVM tentet, miracula absque necessitate exigendo, humanis medijs non adhibitis; aut contra, totam fiduciam suam in illis potius, quàm in DEO collocando; arroganter plus quam par sit suis viribus & industria tribuendo: ideoque peccandi & errandi periculo sese exponendo.

TERTIO contra CHARITATEM peccat, qui DEVM odit, aut minus quàm creaturas diligit; diuinamque voluntatem calcat, vt propriam suam exequatur; aut vt alijs gratificetur; aut ob timores & respectus humanos: aut si Deo quidem seruiat, sed intentione præcipue aliqua terrena, inani, aut mercenaria; aut cum acedia tædioque rerum eius obsequii, aut cum notabili segnitie, & laxitate in eisdem exequendis. *Item* peccatur contra præceptum de diligendo Deo ex toto corde, & ex tota mente, spiritu, fortitudine, & viribus cum vel ex incuria, passione, aut malitia cor ipsum in varias inordinatas affectiones est diuisum; anima multis sensuum perturbationibus, spiritus distractionibus ac diuagationibus inutilibus dat locum, vires verò & fortitudo in multas occupationes terrenas intendentes non satisfaciunt puritati & integritati dilectionis Dei.

3.
Charitas.

QUARTO denique contra HVMILITATEM, reuerentiam, timorem, & subiectionem, siue obedientiam DEO debitam peccat, qui in DEVM arrogans est, sibi que ipsi: & meritis suis tribuit bona, quæ habet: aut ita de eis gloriatur, ac si DEI non essent: aut gratias pro eis non agit; aut falsa quadam libertate ita eisdem vtitur, quasi omnino suis; aut, si cogitet, ea esse maiora, quàm reuera sint; aut verbis inanibus de eis gloriatur, ob laudes proprias; aut in operibus, quæ facit, inanem hanc intentionem respiciat.

4.
Humilitas.

Circa secundum præceptum.

PRIMUM peccat cõtra hoc præceptum, qui per Deum aut eius Sanctos aut res sacras *iurat*: affirmando rem aliquam falsam, aut dubius de eius veritate, aut prius quàm id attendat; aut si promittat aliquid absque intentione adimplendi; aut promittat, quòd malum est, aut non impleat bonum, quòd promissit, aut si temerè & cum parua nominis Dei reuerentia iuret: vt si leuiter & ioco iurans, iurandi consuetudinem induat.

1.
Iuramentum.

DEINDE peccat, qui Deum aut eius Sanctos blasphematur, aut aliquam eorum partem cum irrisione profert, aut Dei nomina alicui creaturæ attribuit; aut per creaturam aliquam iurat, quasi ei diuinitatis aliquid inesset: & similiter peccat grauissime, qui per idolum, aut falsum aliquem Prophetam iurat.

2.
Blasphemia.

3.
Periurium.

Votum.

TERTIÒ peccat, qui iuramentum, aut votum frangit, quod fecit: aut sine causa differt implere; aut sine rationabili causa dispensationem petit; aut de voto aut iuramento prudenter facto dolet; aut in eo seruando est negligens. Necessè est autem expressam facere mentionem votorum, & iuramentorum, quæ Religiosorum statui, aut Iudicum officio sunt annexa, vt cum iurant se seruaturus, aut operam duros, vt leges aliqua & pragmatica seruentur; aut se non manifestaturos suarum consultationum secreta, & alia similia.

Circa tertium præceptum.

1.
Festa.

PRIMUM peccatur, si quis violet dies festos, exercendo opus aliquod seruire prohibitum, aut iubendo fieri, aut non impediendo eos, qui ipsius curæ sunt commissi & si ipsos dies præcipuè solemniore, loco piorum operum expendat in actionibus prauis, quæ Deum offendunt.

2.
Sacrum
Missæ.

DEINDE, si absque rationabili causa totum Sacrum Missæ, aut notabile eius partem ipsis diebus festis audire prætermittat, aut si præsens est, voluntariè distrahat, aut exiguam adhibeat externam reuerentiam, aut garriat, aut quid aliud, quod talem locum dedecet in aliorum detrimetum faciat: & similiter si causa sit, cur alij sacro ipsi non intersint, aut eidem non attendant. Grauius tamen peccabit Sacerdos, qui in his fuerit negligens: & si sacrum ipsum cum exigua attentione, reuerentia, ac decentia, festinanter faciat, aut non benè verba proferat, aut diu sacrum facere omittat, quò vitam ducat laxiorem.

Sacerdos.

3.
Decor Ec-
clesiæ.

AD hoc ipsum mandatù referri possunt omnes irreuerentiæ & indecentiæ, quæ fiunt in locù sacrù, & ipsa diuina officia, vt si violetur ipsa Ecclesiæ, si non seruetur eius immunitas: si, quæ in ea fieri prohibita sunt, fiant: vt si tempore interdicti fiant, quæ fieri prohibentur, si quis excommunicatus aut suspensus illis intersit, aut Ecclesiæ censuras contemnat; aut Sanctorum reliquias, imagines, & alia sacra ornamenta contemptim tractet.

4.
Oratio.
Sacramen-
ta.

QUARTÒ peccat, qui diuinù officium, aliaue orationes, ad quas tenetur, non orat, aut si spontè & volens in eis distrahat; aut verba transiliat; aut similia faciat, quæ attentionem impediunt. & similiter, si confessionis & communionis Sacramenta, nõ suscipiantur, quando Ecclesiæ præceptù ad id obligat. & vniversim, etiam cum ex præcepto ad hæc præstanda non tenetur peccat, qui ea præstet absq; attentione, integritate, & reuerentia ipsis debita.

5.
ieiunia.
Concio.

DENIQVE peccat, qui præscripta ieiunia, & abstinentiam à cibis, præscriptis ab Ecclesiæ diebus non seruat. & qui ex ignauia, & pigritia, bonorù operum exercitationem intermitit: vt qui concionibus non interest; aut alijs rebus, quas Christiani communiter faciunt, ipse se subtrahit.

Circa

Circa Quartum praeceptum.

P R I M U M peccat, qui carnales *parentes* non honorat in tribus, quæ illis debentur: *primum*, si non exhibeat illis reuerentiam & obseruantiam aut de illis absentibus malè loquatür; *deinde*, si in rebus licitis non obediatur mandantibus; aut violenter, & minus reuerenter resistat reprehendentibus aut punientibus; denique si eos non alat, & in necessitate constitutos nõ adiuuet, siue ex proprijs suis necessaria subministrando, siue per seipsum in infirmitatibus constitutis inferuendo, & in suis calamitatibus eos cõsolado; aut si vltimam eorum voluntatem in testamento, siue aliter expressam non exequatur: aut si negligat Deum pro illis orare. *denique*, si eos oderit; aut mortem eorum desideret, hereditatem adeundi causa; aut propter aliquem alium finem: & econtrà si ita nimium eos diligit, vt propterea negligat, quæ Deus iubet; aut, vt faciat, inspirat.

D E I N D E peccat in Patres spirituales & Superiores Ecclesiasticos & seculares, si in alijs tribus obligationi suæ desit. quia sc. minus reuerenter, & obseruanter cum eis agit, & de absentibus, aut etiam presentibus malè loquitur; aut si eorũ præceptis, legibus, & pragmaticis Iustis nõ obtèperet, nec monitis & correptionibus acquiescat: nec seruet regulas & statuta maiorũ iuxta suum statum; aut denique si eos non adiuuet rebus illis, ad quas tenentur: reddendo sc. Ecclesiasticis constitutas decimas Dominis verò seculari- bus tributa, & vectigalia; aut reliqua, quæ illis debentur; & si fidelitatem suis dominis debitam non seruet in ijs rebus, quæ sunt ipsi cõmissa: citque grauius peccatum quando defectus hic in ijs admittitur, quæ pertinent ad cõmune bonũ Ecclesiæ, reipublicæ, ciuitatis, religionis, aut familiæ, cuius ipse est membrũ. Et vniuersim peccat, qui se gerit irreuerenter erga Seniores in aliqua dignitate cõstitutos, & qui in suos benefactores se ostendit ingratum.

T E R T I O peccat ipse parës & superior, qui officijs & obligationibus suis erga filios & subditos non satisfacit, si eos odit, aut nimium diligit, si nimis asperè tractet, aut nimis eis indulgeat, si nõ doceat illos, quæ facere debent; aut nõ puniat, cũ delinquunt, aut in necessitatibus eis nõ subuenit, aut infirmos negligit; si eos nõ abstrahit à prauis socijs, & occasionibus, aut malo suo exèplo illos ad malum prouocat, aut eorum opera ad res prauas vitur.

H I c etiam est locus peccata exprimendi contra *quatuordecim opera misericordiae*, quæ in necessitate cõstitutis exhibere tenemur, hoc enim nomine, quod illi in tali necessitate cõstituti, nos verò possimus illis subuenire, censetur quodammodo illis superiores: ac proinde, si quis hoc officium, cùm possit præstare, negligat, peccat. Verbi gratia, si non visitet ægrotos, non suscipiat peregrinos, & ab alijs desertos, si non corrigat errantes & similia, quæ commode facere potest.

1.
Parentibus
reuerentia.

Obediencia.
Amor debe-
tur ordina-
tus.

2.
Magistra-
tus.

3.
Parentum
peccata.

4.
Opera mise-
ricordiae.

Circa quintum preceptum.

1.
Vicia propri
animæ & us
corporis.

PRIMUM contra hoc præceptum peccat, qui impatienter ac desperatè vitam suam odit, & mori cupit, aut seipsum interimere: ferens impatienter infirmitates, ac de ipso Deo conquerens, quòd eas ei mittat, aut non remoueat; aut si, ex huiusmodi commotione, violentas sibi manus iniiciat, aut sibi mala imprecetur; aut si nimio cibo, aut potu, aut escis sanitati noxijs, aut laboribus immoderatis & indiscretis vitam suam faciat breuiorè; ac denique si propriam animam malet, còscientiam propriam conculcando, & bona dictamina inspirationesque Dei opprimendo, & suffocando; ac proinde in peccandi periculo se constituendo: præcipue si periculum sit moriendi in peccato mortali, quale est aggredi adulterium, furtum, aut vindictam cum magno periculo vitam in ea occasione amittendi.

2.
Proximi.

DEINDE in proximos peccat, qui cogitatione ac desiderio, odio eos prosequitur, optans eis mortem, aut vindictam sumere, & nocere eis, aut in corpore, honore, aut facultatibus.

Inuidia in
terna.

DEINDE peccat omnibus internis actibus inuidia: vt si de ijs, quæ prosperè eis eueniunt, tristetur, aut doleat; gaudeat verò de aduersis; dolore afficiatur, cum laudes eorum audit; exultat, cum intelligit eos contemni & parui fieri; & si internè oblectetur delectatione quadam morosa, cogitans vindictæ modos, & aduersos proximi euentus.

3.
Verborum.

TERTIO peccat, qui verba vindictæ iniuriòsa in proximum, à quo aliqua iniuria est affectus, effutit; siue in presentem, siue in absentem, imprecando illi mala, irridendo, contemnendo, ignominiosa cognomina ei imponendo, contra eum murmurando, & occultos eius defectus aperiendo aut manifestos in faciem obijciendo: loquendo item in cholera, verba incomposita proferendo, aut pertinaciter in disputationibus contendendo, vt victor ipse euadat, alter verò succumbar & conculcerur.

4.
Operum.

QUARTO peccat, qui ipso opere aliquem occidit, vulnerat, aut aliter indignè tractat contra iustitiam; aut aliquid, iniuriæ solius vlciscendæ causa facit; aut in iudicium vocat, & ex odio petit vt puniatur; & qui bellum iniustum gerit, illudve fouet; qui lites, contentiones, seditiones & tumultus excitat; aut temerè aliquid facit, quod periculum & occasionem afferat detrimenti aliorum: vt si mittat sagittam temerè, nò attendens quòd illam iaciat: & qui non petit veniam ab eo, cui ipse intulit iniuriam: quando huiusmodi propriæ culpæ deprecatio necessaria est, ad ipsum offensum placandum; aut si ipse deprecandi proximo culpam, non ignoscat eo modo & tempore quo ita expedit; aut si ei loqui & alia amicitia signa exhibere dedignatur, cum aliorum scandalo.

QVINTO

QUINTO peccat, qui mandato suo, consilio, aut industria causa est, cur proximo aliquod detrimētum eueniat; aut id nō impedit, cūm possit commodē: & nominatim Iudex ille peccat, qui innocentē aut reum damnat absque sufficienti probatione; aut grauius mulctat; quā delictum mereatur; aut ex animo malo, aut contra iuris dispositionem: & quicumque ei in hoc iudicio iniuste fauent, & assistunt. Medicus quoque & Infirmarius peccat, si eorum negligentia agrotus periclitetur.

DENIQUE contra hoc mandatum tendunt peccata omnia *scandali*, quibus animæ læduntur, & sauciantur; vt cum verbis, persuasionibus, consilijs, praua doctrina, malisq; exemplis ad peccandum inducuntur: aut cūm quis præuenire & impedire potuit, ac debuit peccata, & non fecit: aut quando suā incuriā & negligentia aliquis moritur sine Baptismo, aut Confessione, aut Communionē, aut Vnctione extrema. Ac denique qui aliorum praua opera laudans & approbans, occasionē dat illis in eis persistendi, & progrediendi.

Circa sextum Præceptum

PRIMUM opere ipso peccatur in varijs speciebus. nam *fornicatio* est cum libera; *adulterium* cum coniugata; *stuprum* cum virgine incestum cum cognata; *sacrilegium* verò cum religiosa, aut habente votum Castitatis; si complex sit eiusdem sexus, est peccatum *Sodomiticum*; si cum bestia est *bestialitas*; si secum ipse, est *molles* aut pollutio. Peccata verò, quæ iam subiiciemus, ad has species reducuntur.

DEINDE peccatur malo vsu quinque sensuum. Nam *Visu* peccat, qui aspiciet ea, quæ ad libidinem prouocant, præcipuè res ipsas turpes, aut huiusmodi publicas actiones; aut legit libros de hoc argumento: *Auditu* peccat, qui audiēdis turpibus verbis, aut musicis inhonestis delectatur: & multò magis peccat, qui talia dicit: *Odoratu & Gusu* peccat, qui olfacit, comedit, aut bibit ea quæ prouocant ad luxuriam: *Tactu* peccat, qui seipsum vel alium tangit tactibus libidinosi, osculis & similibus; & qui sese exornat, vt elegans esse videatur; si in his omnibus sensuum delectationem tanquam finem respiciat. Grauius verò peccat, qui rationibus, promissis, aut muneribus per se alium sollicitat ad peccandum; aut tertium alium adhibet, vt internuntium: quia hic, præter propriam culpam, etiam scandalizat eos, qui ad peccatum non propendent.

TERTIÒ peccatur *cogitatione*, ac desiderio hoc peccatum opere perficiendi; aut oblectatione de inhonestis rebus cogitandi: quæ appellatur delectatio *morosa*; aut si insurgentes turpes motus non reperimantur, aut incidentibus tentationibus non statim resistatur, aut non euitando occa-

4.
Aliena peccata.

Iudex.
Medicus.

5.
Scandala.

1.
Cuxuria species.

2.
Abusus sensuum.

3.
Morosa delectatio.

siones periculosas, sociosq; perniciosos; nec se præmuniendo remedio Sacramentorum.

4.
Coniugum
peccata.

CONIUGATI peccant, tum non reddendo mutuò debitum conjugale; tum dum reddunt, non seruando modum & circumstantias ad decentiam necessarias; aut si extra ipsum Matrimonij vsum tactibus, aut aliter pollutionis periculo se exponunt: aut si inordinate sese mutuò diligant; aut contra mutuò se odio prosequantur, nec debito amote inter se agant.

Circa septimum Præceptum.

1.
Iniustitia
peccata.

PRIMUM peccat, qui *re ipsa*, quod alienum est, furatur; aut contra iustitiam retinet, aut vendendo, & emendo decipit alium, siue quoad rei substantiam, siue in quantitate, qualitate, aut pretio; in contractibus vsurarijs, cambijs iniustis; in simonia, cum Sacra res pretio aliquo venduntur, aut emuntur; in sacrilegio, cum aliquid ex templo accipitur, aut decimæ debita non soluuntur; quando tributa iusta non penduntur; qui bona alijs communia sibi vsurpat; qui, cum aliquid inueniunt, sibi illud seruant, nõ quærentes legitimum Dominum: qui non soluit stipendia; aut mercedẽ quibus hæc debentur & qui cum legitimã accipiat mercedẽ, non tamen laborat vt par est; & qui cum reuera nõ sit pauper, talẽ tamen se fingit, vt eleemosynã accipiat; & qui inter ludendum, colludentem decipit; aut cum eo ludit, qui non habet propria, quæ lusi exponat; & qui quod vis detrimentũ proximi rebus infert, aut iniustã lententiã eũ dãnando, aut votũ & suffragiũ suũ nõ ei dando, in rebus quas prætendit: cum sit alias dignus & benè meritis. Et vniuersim peccat quicumq; per illicita media, periuria, fraudes, pressationes, lites aliquid habere conatur. & qui nimia tributa & vectigalia subditis imponit.

2.
Auaritia.

DEINDE peccat *auaritia* seu inordinatã rerum temporalium cupiditate, qua desiderat accipere & retinere aliena, sua verò non distribuere, etiam quando oportet, ob parcitatem & tenacitatem: nominatim verò non dare eleemosynas pauperibus, etiam grauius indigentibus, cum possit eas commodè largiri; & cum nec mutuò quidem vult dare, etiam in graui necessitate constitutis.

3.
Prodigalitas.

TERTIÒ contra peccat, qui nimia *prodigalitate* facultates suas superfluè in pompis mundanis effundit, quæ supra ipsius statum sunt: vt in conuiujs, vestimentis, lusibus, & nimijs in domo & familia sua expensis: quas pompas vt conseruet, & mutuũ accipit, & ad vsuram, non habens vnde satisfaciat.

4.
Religiosi.

QVI voto paupertatis religiosæ tenentur, peccant, si absque sui Prælati licentia aliquid sibi vsurpent, aut alienent, abscondant, aut re ipsi pro-

hibita

hibita vrantur, aut modo quodam proprietate ex inordinato affectu interiori. Et vniuersim quicumque pretium manusve aliquod accipit ratione officij, aut muneris, quod gratis exercere tenetur; aut si amplius accipiant, quam à iusta lege sit constitutum: aut denique si lege illis sit prohibitum aliquod munus accipere, & tamen accipiant.

Ad hoc præceptum alia peccata reduci possunt furti spiritualis, vt si quis Deo gloriam auferat, sibi que illam præ superbia aut inani gloria tribuat; & qui prodigit gratiam, charitatem, & spiritus diuitias ob alicuius mortalis peccati cupiditatem; & qui tempus, quod in Dei seruitio esset expendendum, leuiter & frustra consumit; negligitque debitum soluere, quod pro suis peccatis & gratitudine beneficiorum acceptorum debet.

Circa octauum Præceptum.

P R I M V M peccat cogitatione, qui temere de proximorum dictis & factis iudicat, aut male de illis suspicatur, in peiorem partem, absque sufficienti causa, res eorum interpretando, aut interius aliquas fraudes contra eos machinando.

VERBO deinde peccat, qui falsum contra proximum dicit testimonium: & nominatim, si id faciat in iudicio accusando, denunciando, aut puniendo innocentem aut defendendo, & patrocinando reo; qui etiam tacet veritatem, ad quam manifestandam tenetur; aut respondet æquiuocè, vt Iudicem decipiat. Et quicumque dicit perniciosum mendacium in detrimentum animæ, honoris, famæ proximi, & qui quod verum quidem, sed secretum erat, alijs manifestauit; aut si promississet secretum se seruaturum: & qui delectatur audiendis detractionibus, & murmurationibus aliorum; aut eas non impedit, cum possit: & in ijs omnibus etiam peccatur, de quibus circa quintum præceptum diximus.

TERTIO peccatur contra hoc præceptum omnibus dolis & fictionibus, quæ tendunt ad proximum decipiendum: quales sunt hypocrisis, qua quis querit haberi Sanctus, adulationes, blanditiæ, & promissiones, quæ ficto animo fiunt inania & iocosa mendacia, facetiæ, sales, scurrilitates, & omne genus otiosorum verborum.

DENIQUE peccat, qui se ipsum mentiendo infamat, etiam præ timore cruciatuum; aut verum quidè dicendo, sed sine necessitate, & in detrimentum suæ familiæ, aut communitatis, in qua manet aut contra, quærendo ambitiosè honores nimios, & dignitates, quibus aut est indignus, aut prauis medijs, aut in aliorum detrimentum eas querit: vsurpando sibi loca potiora, nec reuerentiam debitam alijs exhibendo, nec receptos ciuilitatis more s seruando.

Munera.

5.
Spiritualis iniustitia.

1.

Præsum iudicium.

2.

Mendaciū.

Secretum.

Detraçtio.

3.

Fraudes verborum.

4.

Se infamās aut eleuans.

Peccato-

Peccatorum circumstantias esse exprimendas.

CIRCA eadem præcepta sunt etiam inuestigandæ circumstantiæ peccatorum: eò quòd sit necesse, omnes illas in Confessione exprimere, quæ mutant speciem, aut eam notabiliter aggrauant. Hæ autem communiter reducuntur ad septem.

S. Tho. 1. 2

q. 7. a. 3.

1.

Persona.

PRI^{MA} est circumstantia **PERSONÆ** peccantis, propter quam expedit, initio confessionis explicare penitentem vitæ suæ statum, nisi Confessarius prius id sciret: dicendo verbi gratia, se esse Sacerdotem, aut Religiosum, aut Prælatum; aut si peccatum admisit post acceptum à Deo infigne aliquod beneficium, ob magnam, quam tunc prodit, ingratitude. Circumstantia quoque complicitis est aperienda: nam in materia sensualitatis & iniuriæ multum hinc excrescit grauitas culpæ: non est tamen exprimendum eius nomen, si ex hoc eius culpa aperitur, & potest à Confessario cognosci.

Complex.

2.

Quantitas.

SECUN^{DA} circumstantia est **QUANTITAS**, siue damnus corporis, aut spiritus proximo subsecutum: exprimendo scilicet quòd furto sustulerit centum, aut mille, aut artificij instrumentum, quo vitam ille suam sustentabat; aut si aliorum scandalum inde est ortum.

3.

Modus.

TERTIA circumstantia est **MODUS**, quoad intensiorem scilicet vim, aut vehementiam, qua peccatum ipsum perpetratur: nam in materia odij & rancoris in proximum solet hic modus indicium esse & causa grauissimarum turbationum.

4.

Tempus.

QUARTA circumstantia est **TEMPORIS**, diei scilicet, in quo patratum peccatum: quia est præcipua solennitatis, & DURATIONIS ipsius culpæ: nam si ea est longa, malitiæ augmentum, & multiplicationem peccatorum afferre solet: & si proueniat ex antiqua & inueterata iam consuetudine, defectum indicat propositi emendationis.

5.

Locus.

QUINTA circumstantia est **LOCI SACRI**, cum est specialis in eum irreuerentia, aut si fiat coram Sacratissimo Sacramento; aut cum fit Sacrum.

6.

Finitis.

SEXTA est circumstantia **FINIS**, siue causæ, cur fiat peccatum quæ ex intentione adiungitur operi: grauior enim est culpa, si murmures de proximo, ut vindictam sumas; quam, si familiaris colloquij causa.

7.

Auxilia.

SEPTIMA denique circumstantia est **AUXILIORVM**, quæ ad peccati executionem adhibentur: maxime si alij ad peccandum incitentur; aut ij vocentur in auxilium, qui ratione officij, aut muneris sui impedire illud deberent.

DENIQUE quemadmodum Christus D. N. vult legem suam ita integrè seruari,

seruari, vt nec iota vnum, aut vnus apex præteratur; hoc est ita omnia præcepta seruari, vt neque eorum minimum per *iota* significatū, nec exigua circumstantia significata per *apicem*, negligatur: ita maximè est operæ pretium confiteri quicquid delictum est: nec iota, nec apice prætermisissis, sed expressis, omnibus *speciebus* peccatorum, quas in ipsis præceptis indicauimus, & integro eorum *numero* in singulis speciebus & *circumstantiis* omnibus, quæ illa comitantur: ita vt quisque faciat quod MORALITER poterit, ad omnia in memoriam reuocanda. DEVS enim nunquam obligat ad impossibile, nec vult homines anxijis scrupulis irretire, neque enim confessionem instituit ad animas intricandas, sed ad extricandas, & expediendas.

Accurate
sed mortaliter
confitendum.

NOTA.

CAPVT VII.

DVPLEX CONFESSIO, PARTICVLARIS, ET
totius vitæ Generalis: quibus temporibus vtraque facienda: & monita quadam, vt rectè
illæ fiant.

Vm diuinum de vita nostra iudicium esse nobis debeat exemplar eius, quod nos facere debemus: opere pretium erit considerare: quemadmodum duplex est extremum Dei iudicium, alterum *particulare* in fine vitæ vniuscuiusque, in quo vltima definitiua, & irreuocabilis sententia fertur, alterum vniuersale in fine mundi: vt, quæ prius prolata erat sententia: ratificetur & confirmetur. Ita esse duplicem Confessionem in iudicio sacramentali, alteram, omnium peccatorum, quæ prius non erant confessæ: in qua prima sententia profertur irreuocabilis, quemadmodum supra est dictum: alteram generalem omnium etiam peccatorum totius antea vitæ, licet iam antea essent confessæ: vt prima sententia, quæ de ijs fuit prolata, ratificetur magis & confirmetur. Sed hæc Confessio nunquam est sub præcepto. nam Christus ipse Dominus eiusque Ecclesia nunquã obligat ad Confessionem peccatorum nisi semel, exceptis tamen tribus casibus. *Primus* est, quando in particulari Confessione aliquod mortale peccatum non fuit manifestatum, præ pudore aut ignorantia affectata, aut ob neglectū Conscientiæ examen, cum certo periculo quod propterea Confessio non esset futura integra. *Secundus* est, quando particularis Confessio facta fuit absque vero dolore, & firmo proposito ea deferendi; aut si iussisset Confessarius restitui bona, aut honorè, quæ abstulit; aut deferere occasionè peccandi, ad quod tenebatur: & quamuis dixerit se id facturū: non tamen habuit verū propositum exe-

Duplex iudicium.

I.
Generalis
Confessio
quando fit
sub præcepto.

2.

Tom. 1.

Tt

quendi.